

Izgalmas, aktuális témájú írások az ESZMÉLET c. folyóiratban

ARCOK

Barry K. Gills: **Próféta a pusztaságban. Andre Gunder Frank (1929–2005)**
Életműve: minden lehetséges fronton, téziszről tézisre megvívott, fél évszázadot felölelő küzdelem a hagyományos társadalomtudományi irányzatok és az uralkodó elméletek ellen

ASSZOCIÁCIÓK

Andre Gunder Frank: **A király meztelen**

A tanulmány alapos és szellemes áttekintést ad az USA gazdaságának alapjáról: az adósságcsapdákról, a dollárléggömről stb., olyan piramisjátékhoz hasonlítva a világgazdaságot, amely a kizsákmányoltak, a balekok és a megvesztegetett komprádor-burzsoák önkéntes befizetéseiből működteti az amerikai masinériát. Az USA fokozódó agresszivitását pedig arra vezeti vissza, hogy ez a módszer mindinkább akadozik...

Kees van der Pij: **A birodalom esztétikája és a baloldal veresége**

Míg Orwell 1984-ét a maga korában történelmi rémképnek tekintették, a regény olyan filozófiai és nyelvi „találmányával” napjainkban is találkozhatunk, mint a háború esztétizálása s ezáltal igazolása. A cikk azokat a történelmi, geopolitikai és strukturális okokat vizsgálja, amelyek miatt a fejlett nyugati centrumországok visszatértek a civilizáció–barbárság meghaladottnak tekintett dichotómiájához, s kritikátlanul az előbbivel azonosították saját állami és társadalmi rendjüket. Ehhez az új világrendhez egy olyan menedzser-elit is csatlakozik, amely egyetlen ideológia mellett sem kötelezi el magát, és mindig készen áll arra, hogy újradefiniálja etikáját, világnézetét.

VILÁG-NÉZET

François Houtart: **Létezik-e a világgazdaságnak alternatívája?**

A hírneves baloldali szerző, a „vörös kanonok” szerint a társadalmi mozgalmak fő feladata, hogy megértsék: léteznek alternatívái a jelenlegi kapitalista gazdasági rendszernek. Az ellenállás különböző mozgalmi körökben és szinteken jelen van és erősödik, azt azonban senki sem hiszi, hogy a változások gyorsan, csupán egy politikai forradalom segítségével végbemehetnek. Egyelőre korai a különböző alternatívák szintézisééről beszélni elméletileg és a gyakorlatban egyaránt. A piacgazdaság vonzereje mindenhol érezhető. S mégis ma a neoliberális modellel kétfajta közgazdasági irányzat is szembe helyezkedik: a neoklasszikus és a posztkapitalizmus, amelyek egymással is „vitában” állnak.

Az új imperializmus és a megfosztás globális gazdasága. Interjú David Harvey-val

A tavaly megjelent „Új imperializmus” c. könyv írójával készített interjú elemzi az amerikai imperializmus változásait az elmúlt évtizedek során.

HÍREK, INFORMÁCIÓK

Eszerint a klasszikus erőpolitikát az 1970-es évektől egy kifinomultabb neoliberális ihletésű imperializmus követte, amelyet napjainkban a gazdasági pressziót és a brutális elnyomást kombináló neokonzervatív modell vált fel.

VÁLTOZATOK EGY TÉMÁRA

André Mommen: **Neoliberalizmus és európai szociáldemokrácia**

A tanulmány a globalizáció folyamatának a nemzeti gazdaságpolitikákra gyakorolt hatását vizsgálja. Nyugat-Európában és Észak-Amerikában, ahol a neoliberális modellek gyökeret verhettek, és felváltották a keynesianizmust mint a szocialista-szociáldemokrata pártok és az észak-amerikai progresszív pártok eszmei bázisát. A kommunizmus összeomlása Közép-Kelet-Európában nagyon erős hatással volt a szociáldemokrata ideológiára és gyakorlatra; felgyorsította az ún. „német modell” szétesését. A szociáldemokrata keynesianizmus vége és a piaci alapra helyeződő jóléti rendszerek fennmaradása kiüresíti a munkaerő-piaci és jóléti szabályozásokat.

Anwar Shaikh: **A neoliberalizmus közgazdasági mitológiája**

A neoliberalizmust ma a modern globalizáció folyamatát leírni és egyúttal irányítani, vezényelni képes egyedüli elméletnek tekintik. A neoliberalizmus azonban elméleti értelemben is hiányos, nem vesz tudomást az egyébként mindenhatónak tekintett piaci logika immanens ellentmondásairól, még kevésbé a gazdaság és társadalom életének egyéb, az emberi élet szempontjából alapvetően fontos vonatkozásairól.

Vigvári Gábor: **Tíz évvel a Bokros-csomag után.** Összehasonlító tanulmány a hazai sajtó évfordulós elemzéseiről

A tanulmány a Bokros-csomag tízéves évfordulójának alkalmából megjelent cikkeket, értékeléseket elemzi. Mint kiderül, ezek túlnyomó részében mindmáig dominál egyrészt a csomaggal szembeni zsigeri ellenszenv, másrészt a mindenáron való önigazolási kényszer és az államtalanítási ideológia. Így aztán többnyire vagy a csomag bűnbakként való kikiáltása, vagy az egy az egyben történő kritikátlan elfogadása, mitizálása figyelhető meg, egyoldalú és időnként önellentmondásos szakmai érvekkel alátámasztva.

TÉNYRŐL TÉNYRE

Lóránt Károly: **Az Európai Unió neoliberális politikája. Az elmélettől a gyakorlatig**

Az Európai Unió irányító szerveinek struktúrája és tevékenységi köre igen szerteágazó, és a neoliberalizmus hegemoniája nem minden területen érvényesül egyforma mértékben. Ám a makrogazdasági politikáért és a versenyszabályozásért felelős főigazgatóságok irányvonalát uralja a költségvetési fegyelmet középpontba állító, a tőke közteherviselését és reguláltságát minimalizálni kívánó neoliberális ideológia. Ezt tükrözik az ideai bizottsági gazdaságpolitikai irányelvek is, annak ellenére, hogy az elmúlt időszak gazdasági teljesítménye a neoliberális politika kudarcát mutatja.

OLVASÓJEL

Andor László: **Birodalom, vagy amit akartok** (Michael Ignatieff: *Birodalom light*; Matolcsy György: *Amerikai birodalom – A jövő forgatókönyvei*; Stephen Howe: *Birodalmak*; Soros György: *Az amerikai hatalmi lufi. Az amerikai hatalom visszatérése a helyes útra*)

Kiss Viktor: **A reformpolitika alternatívái – egy „magánkiadású” könyv margójára** (Novák Zoltán: *Az MSZMP Budapesti Reformköre – a reformköri mozgalom szerepe a magyarországi rendszerváltásban*)

ANALÍZIS

Mocsáry József: **Az igazság órája. Gondolatok a faluról és a mezőgazdaságról**

A falu problémái, valós gazdasági és társadalmi struktúrája, a mai, már-már katasztrófális helyzet kialakulásának okai, tendenciái jószerével ismeretlenek még a baloldali olvasók, s a baloldal politikai mozgalmi mozgalmi előtt is. Tudatos, megfontolt változtatások nélkül a rendszerváltás során szétvert szövetkezeti nagyüzem romjain létrejött, anakronisztikus mezőgazdaság, az elaprózott birtokszerkezet a jövőben is a szegénység és elmaradottság biztos forrása lesz.

Laki László: **A vidék és a falvak a „mezőgazdaság után”**

A rendszerváltó politikai „elitek” mindenféle hazai és nemzetközi trendet félretéve kezdtek bele 1990 után egy új földosztásba. A „magyar farmer” túlhaladott alternatívája – melyet a vidék és a falvak számára felkínáltak – nem sok jóval kecsegtetett és kecsegtet. E donquijotizmus árát sajnos nem a kitalálói fizetik.

PERISZKÓP

Hajdú János: **Színre lépett a Balpárt Németországban**

A gazdaság és a társadalompolitika döntő kérdéseiben a szociáldemokrata pártok kb. két évtizede nagyon kevésbé különböznek a szociálliberális politikától. Nemzetközileg is nagy horderejűvé válhat, hogy Németországban megteremtődtek a feltételei egy új politikai formáció, a Balpárt (Linkspartei) színrelépésének. Gregor Gysi és Oskar Lafontaine személyében tapasztalt és karizmatikus vezetőkkel indul e jelentős kísérlet, amely átrendezheti a politikai tagoltságot.

Szabó Tibor: **Jean-Paul Sartre, a(z) (el)vitatott értelmiségi**

Lehet-e társadalmi relevanciája a filozófiának (és bármely társadalomtudománynak), vagy az csak a tudósokra tartozik? Kell-e, lehet-e az értelmiségnek a közéletben is szerepet vállalnia, vagy csak arra van predesztinálva, hogy (gyakran életidegen) téziseket dolgozzon ki, amelyeket egyetemi katedrákon adnak elő? A szerző a Rómában megrendezett centenáriumi Sartre-konferencia kapcsán e kérdésekre keresi a választ.

Növekvő gondoskodás

A Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány eredményei

A Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány a hat szakszervezeti konföderáció és a Magyar Köztársaság Kormányának 1992 óta működő közös alapítványa.

Az alapítók fő célkitűzésként a munkavállalók, szövetkezeti tagok valamint családtagjaik, nyugdíjasok és más önálló jövedelemmel nem rendelkező személyek szociális célú kedvezményes üdültetésének biztosítását jelölték meg.

Az alapítvány működésében 2003 elején fordulat állt be. Megváltozott a kuratórium összetétele, partneri kapcsolata, támogatási irányelve, így 2005 második felére kedvező változások következtek be.

1. A szociális üdülési támogatásban részesülők számát az alapítvány a **tizenhétszeresére** növelte (2002-ben 5700 főt, 2005. év végéig közel 100 000 főt tud támogatni)

2. A kedvezményes üdülési csekk vásárlási összegét **megötszörözte** (2002-ben 2,3 Mr Ft, 2005-ben 11 Mr Ft a csekk forgalom)

3. Az alapítói vagyon hozamát **megtízszerezte** (2002-ben az alapítói vagyonhozam 0,7 százalék, míg 2005-ben 7 százalék)

4. Az alapítvány és háttérintézményeinek működési költségét **30 százalékkal csökkentette** (2002-ben a működési költség 237 M Ft, 2005-ben 175 M Ft)

5. Cégének elhatárolt veszteségét **megszüntette** (2002-ben az elhatárolt veszteség 1,6 milliárd Ft, 2005-ben nulla Ft)

6. Az üdülési csekk elfogadóhelyek számát **megduplázta** (2002-ben 1500, 2005-ben 3000 helyen fogadják el az üdülési csekket.)

A fenti eredményeket az alapítvány úgy tudta elérni, hogy szociális partnerek támogatták az adótörvények kedvező irányú változását, hatékonyabbá tette működését, valamint egyre többen ismerték fel a szolidaritás, a társadalmi összefogás szükségességét.

Budapest, 2005. 09. 08.

Karácsony Mihály
MNÜA Elnök

Megjelent a Beszélő szeptemberi száma

A tartalomból:

Adam Michnik, Demszky Gábor és Scipiades Iván a Szolidaritás-évfordulóról, Kovács András Ferenc versei, beszélgetés Magyar Bálinttal, Ádám Zoltán a privatizáció-ellenességről, Seres László a Kapitalista kiáltványról, Majtényi László írása a magyar titokszabályozásról, Letenyei Róbert az önkormányzatok gazdálkodásáról, Tim Judah a délszláv jövőképekről, Pál Attila Nyugat-Szaharáról, Bátorfy Attila tanulmánya a „fekete” zenéről, Tóth Krisztina és Ambrus Judit írásai, kerekasztal-beszélgetések leporolt remekművekről
